RS AU § 207 Remiss. Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

Ärendenummer: RS 2026/1411

Arbetsutskottets beslut

- Ärendet överlämnas till regionstyrelsen utan eget yttrande.

Sammanfattning

Region Gotlands svar på remissen för delbetänkandet *Att säja ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner* (SOU 2026:32). Utredningen som handlar om kommuners förutsättningar att attrahera och ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner, och vilka incitament kommuner har, kommenteras utifrån Gotlands särskilda förutsättningar.

Bedömning

Region Gotland ställer sig i huvudsak positivt till utredningens förslag, men anser att de måste utformas med hänsyn till olika territoriella förutsättningar, såsom Gotlands perifera ö-läge. Region Gotland vill också understryka vikten av att regeringen och statliga myndigheter tillämpar EU:s nya ö-strategi i alla frågor som rör Gotland.

Gotland, med sitt unika ö-läge och pågående industriella klimatomställning (exempelvis inom cementindustrins energiomställning), är i starkt behov av de statliga riskavlastningsmekanismer som föreslås. Men de förslag och bedömningar som görs av utredningen är i många fall inte applicerbara på en kommun som Gotland. Utredningen resonerar kring att åtgärder behöver anpassas efter typ av kommun, geografi och andra förutsättningar men anger samtidigt Business Swedens definition av så kallade High Potential Investments (HPI) som riktmärke. Enligt Business Sweden bör en HPI omfatta minst 1 miljard kronor i investeringsbelopp och minst 500 arbetstillfällen, men beroende på investeringens karaktär kan även lägre nivåer accepteras.

En sådan nivå kommer sannolikt bara uppnås på Gotland under begränsade perioder, som vid Heidelberg Materials senarelagda omställning till eldriven produktion eller nybyggnation av elkabel från fastlandet. Detta ger då endast tillfälligt en större ökning i arbetstillfällen, samtidigt som ett sådant uppbyggnadsskede kan medföra stora tillfälliga resursbehov för kommunen i form av boende och social service för inflyttande byggarbetare – behov som inte genererar några framtida skatteintäkter.

Det är många kommuner i Sverige som inte kommer kunna ta del av utredningens förslag med de kriterier och den kravnivå som föreslås ovan. För

den regionala utvecklingen och ekonomin i dessa kommuner är det emellertid fortfarande mycket viktigt med etableringar, oavsett etableringens storlek. För kommuner som Gotland är det viktigt att kommentera utredningens förslag med utgångspunkt från kommuners olika specifika förutsättningar – som i Gotlands fall det unika ö-läget.

Region Gotland anser att det är viktigt att staten tar ansvar för att stödja etableringar i hela Sverige. Detta innebär således att utredningens förslag behöver vidareutvecklas så att även kommuner som Gotland ska kunna vara föremål för större, såväl som mindre, företagsetableringar och företagsexpansioner med åtnjutande av statligt stöd. Region Gotland anser att detta behöver beaktas i denna utredning eller i en framtida utredning.

Utöver frågan om etableringarnas storlek lyfter Region Gotland i sitt yttrande flera andra territoriella förutsättningar som utredningen behöver beakta:

- att folkbokföring i den mottagande kommunen säkerställs så att skatteintäkterna faktiskt tillfaller kommunen,
- att den stora mängden riksintressen på Gotland (367 stycken) och de tillståndsprocesser detta medför ses över,
- att det kommunalekonomiska utjämningssystemet inte fullt ut fångar merkostnaderna av ett extremt perifert ö-läge, samt
- att en särskild Gotlandsfond och en kalkstenspott – i linje med den föreslagna gruvpotten – bör övervägas.

Region Gotland pekar också på att kompetensförsörjningen försvåras av att Gotland har landets lägsta lönesumma per sysselsatt (350 000 kronor, index 76 för år 2024, att jämföra med Halland som har näst lägsta index om 86) i kombination med låg arbetslöshet och avsaknad av dagpendlingsmöjligheter, samt att en starkt segregerad bostadsmarknad försvårar nyproduktion i flera av öns mindre tätorter. Region Gotland vill avslutningsvis understryka vikten av att regeringen och statliga myndigheter tillämpar Europeiska unionens nya ö-strategi i alla frågor som rör Gotland.

För Gotlands del handlar det om att flera verktyg måste anpassas för att fungera effektivt i en funktionellt isolerad region (ö-läge) där traditionell arbetspendling över kommungränser är fysiskt omöjlig. Urvalet måste ta hänsyn till relativ storlek (etableringens storlek i förhållande till kommunens bofasta befolkning). En eller flera mindre etableringar på Gotland får stora strukturella effekter lokalt, även om investeringen i kronor räknat understiger de summor som exemplifieras med ovan. Förslagen behöver relateras till andra politikområden såsom regional- och landsbygdspolitik där platsutveckling, även i kommuner som inte lyckas attrahera de riktiga stora etableringarna, stödjer Sveriges utveckling som motor för expanderande företagskommuner.

Ärendets behandling under mötet
Ärendet föredras av Helena Andersson, eko-strateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordföranden yrkar att ärendet överlämnas till regionstyrelsen utan eget yttrande, med hänvisning till vidare bearbetning utifrån arbetsutskottets synpunkter.

Ordföranden ställer proposition på eget yrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Remiss. Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner, delbetänkande (SOU 2026:32)
Remissmissiv, inkom 2026-06-02
Remissvar Region Gotland daterad 2026-09-17
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17